



ประโยค ๑-๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

สอบ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖



๑. สระในบาลีภาษาจัดเป็นคู่ได้เท่าไร อะไรบ้าง สระไหนจัดเป็นสังยุตตสระ เพราะเหตุไร จึงเรียกชื่ออย่างนั้น ๆ
๒. พยัญชนะอาคมมีเท่าไร อะไรบ้าง ในที่เช่นไรจึงลงอาคมได้ จงยกตัวอย่างมาดู ๆ
๓. คัพท์เช่นไร เรียก อพยยคัพท์ และใช้อย่างไร ๆ จงแจก ราชคัพท์ ด้วยวิภัติหัตถ์ ๗ มาดู ๆ
๔. วิภัติอาชยาต จัดเป็นกี่หมวด วิภัติหมวดนั้น ๆ บอกกาลอะไร ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร ๆ จึงเขียนวิภัติหมวดกาลาปัตติมาดู ๆ
๕. รูปวิเคราะห์ข้างท้ายนี้ เป็นรูป สาธนะ บัจจยะอะไร และแปลว่าอย่างไร คือ
 - (๑) ฌมมํ วทติ สีเลนาติ ฌมมาทึ
 - (๒) อวารสนฺติ เอตถาติ อวาโร
 - (๓) สุเขน ภริยตีติ สุภโร ฯ
๖. สมาสในบาลีภาษามีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ๆ คัพท์ต่อไปนี้คือ อสโม, ฌมมจกุกํ, นิทุทรถํ เป็นสมาสอะไร และมีรูปวิเคราะห์อย่างไร ๆ
๗. ตหฺสสฺสํถิตฺตหฺตติ มีบัจจยะกี่ตัว คืออะไรบ้าง ๆ รูปวิเคราะห์ข้างท้ายนี้เป็นตหฺตติอะไร ลงบัจจยะอะไร และแปลว่าอย่างไร คือ
 - (๑) ทฺวาเร นียุตฺโต โทวาริโก
 - (๒) อภิชฺฌา อสฺส ปกฺติ อภิชฺฌาลู
 - (๓) มธฺ อสฺส อตถึติ มธฺโร ฯ



ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

เฉลย ประโยค ๑-๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. สระในภาษาบาลีจัดเป็นคู่ได้ ๓ คู่ คือ อ อา เรียกว่า อวณฺโณ, อิ อี เรียกว่า อิวณฺโณ, อุ อุ เรียกว่า อุวณฺโณ, เอ โอ ๒ ตัวนี้เป็น สัตยุตตสระ เพราะประกอบเสียงสระ ๒ ตัว เป็นเสียงเดียวกัน ฯ
๒. พยัญชนะอาคม มี ๘ ตัว ย ว ม ท น ต ร ฟ ถ้าสระอยู่เบื้องหลัง ลงอาคมได้ ตัวอย่าง เช่น ลง ย อาคม ยถา = อิหํ เป็น ยถายิหํ, ลง ว อาคม อุ = ทิกษติ เป็น วุทิกษติ เป็นต้น ฯ
๓. ศัพท์จำพวกหนึ่งจะแจกด้วยวิภตติทั้ง ๗ แปลงรูปไปต่าง ๆ เหมือนนามทั้ง ๓ ไม่ได้ คงรูปอยู่เป็นอย่างเดียวกับศัพท์เหล่านี้เรียกว่า อัพยยศัพท์ ฯ นี้ เป็น อุปสัคบ้าง นิมาตบ้าง ปัจจัย บ้าง ฯ อุปสัคนั้น สำหรับใช้นำหน้านาม และกริยาให้วิเศษขึ้น เมื่อนำหน้านาม มีอาการคล้าย คุณศัพท์เมื่อนำหน้ากริยามีอาการคล้ายกริยาวิเศษนะ ฯ ได้แจก ราช ศัพท์ ด้วยวิภตติทั้ง ๗ ดังนี้

ราช (พระราช) เป็นทวิลิงคฺใน ปุ่ลิงคฺ แจกอย่างนี้

	เอก.	พหู.
ป.	ราชา	ราชาโน
ทุ.	ราชานํ	ราชานो
ต.	รณฺณา	ราชูหิ ราชูภิ
จ.	รณฺโณ ราชิโน	รณฺณํ ราชูนํ
ปณ.	รณฺณา	ราชูหิ ราชูภิ
ฉ.	รณฺโณ ราชิโน	รณฺณํ ราชูนํ
ส.	รณฺเณ ราชินิ	ราชูสุ
อา.	ราช	ราชานो

๔. จัดเป็น ๘ หมวด ฯ คือ

๑. วิภตติหมวด วุตตมานา บอกรปัจจุบันกาล, ปัจจุบันแท้ แปลว่า "อยู่" ไกลอดีต แปลว่า "ยอม" ไกลอนาคต แปลว่า "จะ"



๒. วิภัติหมวด ปณฺจมี บอกความบังคับ แปลว่า "จง" บอกความหวัง แปลว่า "เถิด"
บอกความอ่อนวอน แปลว่า "ขอ-จง"
๓. วิภัติหมวด สตุตฺตี บอกความยอมตาม แปลว่า "ควร" บอกความกำหนด แปลว่า
"พึง" บอกความรำพึง แปลว่า "พึง"
๔. วิภัติหมวด ปโรฺกษา บอกอดีตกาลไม่มีกำหนด แปลว่า "แล้ว"
๕. วิภัติหมวด ทียตฺตฺนี บอกอดีตกาลตั้งแต่วันนี้ แปลว่า "แล้ว" ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า
"ได้-แล้ว"
๖. อชฺชตฺตฺนี บอกอดีตกาลตั้งแต่วันนี้ แปลว่า "แล้ว" ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า "ได้-แล้ว"
๗. ภวิสฺสนฺติ บอกอนาคตกาลแห่งปัจจุบัน แปลว่า "จัก"
๘. กาลาติปฺตฺติ บอกอนาคตกาลแห่งอดีต แปลว่า "จัก-แล้ว" ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า
"จักได้-แล้ว" ได้เขียนวิภัติหมวดกาลาติปฺตฺติ ดังนี้

กาลาติปฺตฺติ

ปรสฺสปทํ			อตฺตโนปทํ	
ปฺริส.	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.
ป.	สุสา.	สฺสํสุ.	สุสถ.	สฺสํสุ.
ม.	สุเส.	สุสถ.	สุสเส.	สุสฺวเท.
อุ.	สุสํ.	สุสามฺหา.	สุสํ	สุสามฺหเส.

๕. (๑) ฌมฺมํ วทตี สีเลนาคี ฌมฺมาทึ เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ ลง ณ
ปัจจัย แปลว่า (ผู้ใด) กล่าวซึ่งกรรมโดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้กล่าวซึ่งกรรม
โดยปกติ
- (๒) อวสฺนตี เอตฺถาคี อวาโส เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ลง ณ ปัจจัย แปลว่า (ภิกษุ ท.)
ยอมอาศัยอยู่ในประเทศนั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่าเป็นที่อยู่อาศัย (แห่งภิกษุ ท.)
- (๓) สุเชน ภริยิตฺติ สุภโร เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ลง ข ปัจจัย แปลว่า (ผู้ใด) อันเขาเลี้ยงได้
โดยง่าย เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้อันเขาเลี้ยงได้โดยง่าย ๆ
๖. สมาสในภาษาบาลีว่าโดยกิจมี ๒ อย่าง คือ สมาส ที่ท่านลบวิภัติเสียแล้ว เรียกว่า
"ลุตฺตสมาส" สมาสที่ท่านยังมีได้ลบบวิภัติ เรียกว่า "อฺลุตฺตสมาส"

อสโม เป็นพหูพจน์สมาส มีรูปวิเคราะห์ว่า นตฺถิ ตสฺส สโมติ อสโม

ธมฺมจกฺกํ เป็นกัมเมชารยสมาส อวธรรณฺมพฺพทฺท มีรูปวิเคราะห์ว่า ธมฺโม เอว จกฺกํ =
ธมฺมจกฺกํ

นิทฺทรณฺ เป็นอภัยยีกาวสมาส อุปลํคคฺคฺพฺพกะ มีรูปวิเคราะห์ว่า ทฺรตฺสฺส อภาโว
นิทฺทรณฺ ฯ

๗. มีปัจจัย ๔ ตัว คือ วี, ส, ลี, อิก, อี, ร, วนฺตุ, มนฺตุ, ณ.

(๑) ทฺวาเร นิยฺตุโต โทวาริโก เป็นตรัตยาที่ตัดทิตลง ฌิก ปัจจัย แปลว่า (ชน) ประกอบ
ประกอบในประตุ ชื่อว่าโทวาริกะ (ผู้ประกอบในประตุ)

(๒) อภิซฺฌมา อสฺส ปกฺติ อภิซฺฌมาลฺ เป็นพหูพจน์ที่ตัด ลง อาลฺ ปัจจัย แปลว่า อภิซฺฌมา
เป็นปกติของชนนั้น (ชนนั้น) ชื่อว่ามีอภิซฺฌมาเป็นปกติ

(๓) มฐฺ อสฺส อตฺถิตฺติ มฐฺโร เป็นททสสัตตติตัดทิต ลง ร ปัจจัย แปลว่า น้ำผึ้งของชนนั้น
มีอยู่ เหตุนั้น (ชนนั้น) ชื่อว่ามีน้ำผึ้ง (มีรสหวาน) ฯ